

Brüssel, 8. juuni 2023
(OR. en)

10249/23

ENFOPOL 269
ENFOCUSTOM 66
COSI 106
CULT 71
JAI 789

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Kuupäev:	8. juuni 2023
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	9387/23
Teema:	Nõukogu järeldused ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastase võitluse kohta – Nõukogu järeldused (8. juuni 2023)

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastase võitluse kohta, mille nõukogu (justiits- ja siseküsimused) kiitis heaks oma 8. juunil 2023 toimunud 3995. istungil.

NÕUKOGU JÄRELDUSED

ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastase võitluse kohta

ELi NÕUKOGU,

TULETADES MEELDE ELi julgeolekuliidu strateegiat (2020–2025)¹ ja ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegiat (2021–2025)²;

TULETADES MEELDE 2021. aastal vastu võetud nõukogu järeltõlke konfliktide ja kriiside puhul kultuuripärandi suhtes kohaldatava ELi lähenemisviisi kohta³;

VÕTTES ARVESSE ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone 2253, 2199, 2462 ja 2347, milles märgitakse tõsise murega, et terroriorganisatsioonid teenivad tulu ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemisega, ning ÜRO Peaassamblee 2018. aasta resolutsiooni kultuuriväärtuste tagastamise kohta päritoluriikidele;

VÕTTES ARVESSE Euroopa Parlamendi 17. jaanuari 2019. aasta resolutsiooni relvakonfliktides ja sõdades röövitud kunstiteoste ja kultuuriväärtuste piiriülese tagastamise nõuete kohta;

TERVITADES komisjoni teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise tõkestamise ELi tegevuskava“⁴, mis on oluline samm sellise kauplemise vastu võitlemiseks ja millele liikmesriigid soovivad selles võitluses tugineda;

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELi julgeolekuliidu strateegia kohta (COM(2020) 605 final).

² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia (2021–2025) kohta, (COM(2021) 170 final).

³ 9837/21.

⁴ 16107/22.

TUNNISTADES, et ebaseaduslik kultuuriväärtustega kauplemine on organiseeritud kuritegevuse jaoks väga tulutoov äri ning sellel on ELis ja sellest väljaspool asuvale kultuuripärandile laastav ja pöördumatu mõju ning seetõttu on vaja ELi tasandil võtta vajaduspõhiseid meetmeid;

RÕHUTADES vajadust suunata meie meetmed kuritegevuse ennetamise ja avastamise parandamisele turuosaliste ja kultuuripärandiasutuste poolt, õiguskaitseasutuste ja kohtusüsteemi suutlikkuse suurendamisele, rahvusvahelise koostöö tugevdamisele ja muude peamiste sidusrühmade suuremale toetusele, nagu on kavandatud komisjoni tegevuskavas;

Ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise ennetamine ja avastamine turuosaliste ja kultuuripärandiasutuste poolt

ARVESTADES, et kultuuriväärtuste turu osalistel, kollektsionääridel ja kultuuripärandiasutustel on head võimalused aidata ennetada ja avastada kultuuriväärtustega seotud kuritegusid ning seetõttu peavad nad tundma kohaldatavaid õigusakte ja muid mitteseadusandlikke vahendeid, mille eesmärk on selliste kuritegude ennetamine ja avastamine;

OLLES TEADLIK, et ELi kaubandusosalastel õigusaktidel on tähtis roll ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise ennetamisel ja avastamisel, kuna see on tavaliselt piiriülese iseloomuga;

MÄRKIDES SIISKI, et kultuuriväärtustega kauplemist võidakse väga erinevalt jälgida ja kontrollida ühtsel turul endal, kus selle jälgitavust tuleks parandada;

RÕHUTADES, et avalik-õiguslike ja erakollektsioonide omanikud või haldajad peavad võtma vabatahtlikke meetmeid, et ennast paremini varavastaste kuritegude eest kaitsta, kandes oma kogud täielikult kataloogidesse, kasutades selleks näiteks selliseid olemasolevaid vahendeid nagu Rahvusvahelise Muuseumide Nõukogu (ICOM) eseme identifitseerimise standard (Object-ID), ning rohkem teatades varavastastest kuritegudest, mille tulemusel kantakse varastatud kultuuriväärtused kiiresti ja koos üksikasjaliku kirjeldusega riiklikesse varastatud kunsti andmebaasidesse ja Interpoli varastatud kunstiteoste andmebaasi;

TULETADES MEELDE, kui otsustava tähtsusega on uurida üksikute ebaseadusliku kauplemise juhtumitega seotud kuritegelikke võrgustikke ja ebaseaduslikke rahavoogusid, samuti asjaolu, et isegi seaduslikult omandatud kultuuriväärtusi võidakse kurjategijate poolt väärkasutada kuritegude toimepanekuks, näiteks rahapesuks või terrorismi rahastamiseks;

Õiguskaitseasutuste ja kohtusüsteemi suutlikkuse suurendamine

JUHTIDES TÄHELEPANU, et praegune olukorrapilt ei kajasta piisavalt ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise juhtumite sagedust ja ulatust,

VÕTTES ARVESSE, et avaliku sektori asutused peavad piisavalt hästi mõistma kurjategijate töömeetodeid, jagama teavet, tundma asutusesisese ja asutustevahelise koostöö nõudeid, omama konkreetseid vahendeid, sealhulgas moodsat tehnoloogiat, nagu tarkvara kultuuriväärtuste ebaseaduslike voogude registreerimiseks ja avastamiseks või seiretehnoloogia ohustatud paikade kaitsmiseks;

TULETADES MEELDE vajadust parandada teabevahetust ja koostööd kõnealust kuriteovaldkonda käsitlevate spetsialiseeritud riiklike asutuste vahel;

MÄRKIDES, et kultuuriväärtustega ebaseaduslikult kauplejatele tuleb kasuks asjaolu, et asjaomased süüteod ei ole ELis ühtlaselt kriminaliseeritud;

Rahvusvahelise koostöö tugevdamine ja sidusrühmade võimalikult suure toetuse tagamine

ARVESTADES kultuuripärandi väärtust ühiskonnas ja selle haavatavust kuritegeliku kahju suhtes konflikti- ja kriisipiirkondades;

RÕHUTADES vajadust kaitsta kultuuripärandit konfliktipiirkondades, eelkõige Ukraina eriolukorras, kus on vaja võtta täiendavaid meetmeid, et kaitsta Ukraina kultuuripärandit Venemaa agressioonisõja tingimustes;

ARVESTADES, et üldsus ei ole kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise võimalikust kahjust piisavalt teadlik,

TERVITAB KOMISJONI TEGEVUSKAVA JA KUTSUB KOMISJONI ÜLES VÕTMA JÄRGMISI MEETMEID:

1. alustama tihedas koostöös UNESCOga dialoogi kunstituruga küsimuste üle, mis puudutavad kultuuriväärtuste kaitsmist ja nendega kauplemist ühtsel turul, ning osalema muu hulgas 2023. aastal korraldataval kõrgetasemelisel üritusel;
2. töötama välja ja looma elektroonilise süsteemi kultuuriväärtuste importimiseks liitu (edaspidi „ICG-süsteem“) ning laiendama seda, et käsitleda ka kultuuriväärtuste eksporti, tuginedes läbiviidud teostatavusuuringu järeldustele;
3. jätkuvalt rahastama kultuuriväärtuste jälgitavust ja avastamist edendavate lahenduste väljatöötamist, andma liikmesriikidele suuniseid müügiregistre loomiseks (hõlmates ka veebimüüki), mis sisaldavad üksikasjalikku teavet müüja ja ostja ning müüdavate kultuuriväärtuste kohta, ning tegema ettepaneku kehtestada kohustus, et kõik, kes tegelevad liikmesriikides kultuuriväärtustega seotud äritegevusega, peavad säilitama nendega tehtud tehingute andmed. Konkreetseid üksikasju tuleks uurida tulevases teostatavusuuringus;
4. uurima meetmeid liikmesriikide varastatud kultuuriväärtuste andmebaaside ühtlustamiseks ja omavaheliseks ühendamiseks kogu ELis, sealhulgas nende sidumiseks Interpoli varastatud kunstiteoste andmebaasi ja muude asjaomaste andmebaasidega;
5. tegema koostööd ICOMga, et edendada ICOMi eetikakoodeksit muuseumide jaoks, suurendada eri liikmesriikide muuseumide ja kultuuripärandiasutuste töötajate suutlikkust ning pakkuda neile koolitust kollektsioonide paremaks registreerimiseks ja kaitsmiseks;
6. määrama Europolil toel kindlaks ühtsemad kategooriad andmete kogumiseks ja hõlbustama nende kasutamist, mille tulemusel võidakse tulevikus kogu ELis koguda andmeid Eurostati kaudu;

7. lisama ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise teema Frontexi alalise korpuse ametnike piiriülese kuritegevuse avastamist käsitleva sissejuhatava kursuse kavas;
8. hindama olemasolevaid digitaalseid uurimisvahendeid (sealhulgas neid, mida rahastab komisjon) ja edendama liikmesriikide juurdepääsu neile ning paluma ELi teabenõukogul hinnata, kas seda saab toetada Europol'i innovatsioonilabori ja muude selle valdkonna algatuste kaudu;
9. kaardistama liikmesriikide õigusaktid, millega kriminaliseeritakse ebaseaduslik kultuuriväärtustega kauplemine, ja Nikosia konventsiooni rakendamise seisu;
10. tugevdama toetust Ukraina kultuuriväärtuste kaitsese nende hävitamise, varguse ja ebaseadusliku väljaveo eest, aidates kollektsioone registreerida ning taotluse korral neid evakueerida ja füüsiliselt turvata;
11. suurendama kolmandate riikide suutlikkust teha piiriülest koostööd ja uurida kultuuriväärtustega seotud rahapesu, eelkõige laiendades ELi ülemaailmse rahapesu tõkestamise mehhanismi kohaldamisala Aasiale ja Lääne-Ameerikale;
12. andma ICOMile rahalist toetust, et ajakohastada selle vaatluskeskust, mis koondab ja levitab teavet ja vahendeid parandamiseks rahvusvahelise üldsuse arusaama kultuuriväärtuste kaitses ja suunamiseks sellealast poliitikat;
13. toetama UNESCOt kultuuripärandiga seotud kuritegudest teatamise käsiraamatu koostamisel ajakirjanikele;
14. toetama programmi „Loov Euroopa“, ELi solidaarsuskorpuse ja programmi „Erasmus+“ kaudu noorte kaasamise algatusi;

KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES

15. suurendama teadlikkust tagamaks, et avalik-õiguslike ja erakollektsioonide omanikud loendavad ja registreerivad oma vara asjaomastes andmebaasides ja teatavad varavastaste kuritegude juhtumitest õiguskaitseasutustele, kasutades rahvusvaheliselt kokku lepitud standardeid ja vahendeid (näiteks eseme identifitseerimise standard (Object ID), raamatukogude ja arhiivide standardid või Interpoli varastatud kunstiteoste andmebaas);
16. nende puudumise korral kaaluma varastatud kultuuriväärtuste spetsiaalsete riiklike andmebaaside loomist ja haldamist ning täiustama olemasolevaid andmebaase, kaaludes nende võimalikku ühendamist Interpoli varastatud kunstiteoste andmebaasiga;
17. teatama varastatud kultuuriväärtustest Interpolile oma varastatud kunstiteoste andmebaasi kaudu ning jagama teavet ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise juhtumite kohta Europoli ja Interpoli ning muude pädevate asutustega, et parandada ülevaadet olukorrast;
18. tugevdama tolliinfosüsteemi kaudu tehtavat tõhusat koostööd ja teabevahetust pädevate asutuste ja tolliasutuste vahel, sealhulgas Maailma Tolliorganisatsiooni kaudu, ning komisjoniga,⁵ et võidelda kultuuriväärtustega seotud pettuste ja muude kuritegude vastu;
19. tegema oma rahapesuvastaste õigusnormide alusel koostatavas riiklikus riskihinnangus kindlaks ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemisega seonduvad riskid rahapesu ja terrorismi rahastamise kontekstis ning neid hindama ja mõistma ning võtma asjakohaseid meetmeid nende riskide maandamiseks;
20. suurendama koostöös pädevate asutustega erasektori teadlikkust ja andma erasektorile suuniseid selle kohta, kuidas kõige paremini täita oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi;

⁵ Vt nõukogu 13. märtsi 1997. aasta määrus (EÜ) nr 515/97 liikmesriikide haldusasutuste vastastikusest abist ning haldusasutuste ja komisjoni vahelisest koostööst tolli- ja põllumajandusküsimusi käsitlevate õigusaktide nõutava kohaldamise tagamiseks (EÜT L 82, 22.3.1997, lk 1–16).

21. parandama kunsti- ja antiikesemete turu kohustatud isikute, finantssektori, rahapesu andmebüroode ja spetsialiseerunud õiguskaitseasutuste vahelist koostööd, mis võib hõlmata tolliasutusi ja ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastases võitluses pädevaid asutusi, jagades teadmisi ja koolitusi kultuuriväärtustega seotud riskide ja ebaseadusliku tegevuse liikide kohta, võttes samal ajal arvesse koostöövõimalusi avaliku ja erasektori üksuste vahel ning kaaludes spetsiaalse hoiatussüsteemi või riskiprofiilide loomist, kui kultuuriväärtused on seotud finantstehingute, pantide, laenude või võlakirjadega;
22. soodustama hoolsuskohustuse täitmist ja tehingute läbipaistvust kooskõlas UNESCO kultuuriväärtustega kauplejate rahvusvahelise eetikakoodeksi ja ICOMi muuseumide eetikakoodeksiga;
23. maksimeerima EMPACTi potentsiaali ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise juhtumitega tegelemisel, sealhulgas nendega seonduvate kuritegelike võrgustike ja ebaseaduslike rahavoogude uurimisel;
24. kasutama täiel määral Europol'i ja Eurojusti toetust ning eksperditeadmisi piiriülese õiguskaitse- ja õiguslase koostöö vallas;
25. võimaldama vajaduse korral riiklikel õiguskaitse- ja õigusasutustel oma suutlikkust piisavalt suurendada, näiteks aidates moodustada ja koolitada spetsiaalseid õiguskaitseüksusi ja prokuröride erireserve ning pakkudes baaskoolitust korraliste kontrollidega tegelevatele politsei-, tolli- ja piirivalveametnikele;
26. kaaluma asjaomaste õiguskaitse- ja kultuuripärandiasutuste vahel vastastikuse mõistmise memorandumite sõlmimist, millega tagada, et arestitud või konfiskeeritud kultuuriväärtusi käideldakse ja hoitakse nõuetekohaselt;

27. kaaluma kultuuriväärtustega seotud õigusrikkumisi käsitleva Euroopa Nõukogu Nikosia konventsiooni allkirjastamist, ratifitseerimist ja rakendamist või selle põhimõtete rakendamist, kui seda peetakse asjakohasemaks;
28. kaaluma UNESCO 1970. aasta konventsiooni (kultuuriväärtuste ebaseadusliku sisseveo, väljaveo ja omandiõiguse üleandmise keelamise ning ärahoidmise abinõude kohta) ning UNIDROITi 1995. aasta konventsiooni (varastatud või ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuste kohta) allkirjastamist ja ratifitseerimist;
29. uurima meetmeid varastatud esemete seaduslikule omanikule tagastamiseks, olenemata kriminaalvastutuse hagi aegumisest,

JULGUSTAB LIKMESRIIKE KOOSTÖÖS KOMISJONIGA

30. toetama ELi CULTNETi võrgustiku tugevdamist ja järjepidevust, et kasutada ära selle kogu potentsiaal, sealhulgas lähetades asjaomaseid töötajaid, et luua Europolis ELi CULTNETi kontaktpunkt, mille eesmärk on koordineerida ühistegevust, teha koostööd rahvusvaheliste osalejatega ning aidata kaasa operatiivsele ja strateegilisele tööle võitluses ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastu, ning töötades välja ühismeetmed, nagu õiguskaitseasutuste kiire juurdepääsu parandamine arheoloogide või kultuuripärandi spetsialistide vajalikele eksperditeadmistele; ette tuleks näha nimetatud kontaktpunkti pikaajaline rahastamine;
31. jätkama konfliktide ja kriiside puhul kultuuripärandi suhtes kohaldatavat ELi lähenemisviisi käsitlevate nõukogu järelduste⁶ rakendamist ning tehtud edusammude jälgimist;
32. rakendama nõukogu resolutsiooni ELi kultuurivaldkonna töökava kohta aastateks 2023–2026, toetades teabevahetust kultuuripärandi valdkonna spetsialistide ja ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastases võitluses pädevate asutuste vahel mitmete seminaride ja vastastikuse õppimisega seotud tegevuste kaudu;

⁶ 9837/21

33. looma kultuuripärandi valdkonna spetsialistide ja arheoloogide võrgustiku, mis suudab pakkuda eksperditeadmisi kriminaaluurimistele kaasaaitamiseks ja saada kasu Europolis tegutseva ELi CULTNETi kontaktpunkti poolsest koordineerimisest; ning osalema EMPACTi raamistikus, kui see on asjakohane. Komisjonil palutakse võrgustikku vajaduse korral toetada;
34. kaaluma koostöös Europol innovatsioonilaboriga spetsiaalse otsingumootori loomist ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise avastamiseks või võimalusi olemasolevate IT-suutlikkuse/andmebaaside ühendamiseks, võttes aluseks innovatsioonilabori ELi teabekeskuse positiivse arvamuse, et luua terviklik IT-vahend turustatavate kultuuriväärtuste analüüsimiseks;
35. võttes nõuetekohaselt arvesse selles valdkonnas tehtavat tööd, kaaluma mitteasendatavate varade (NFTd) rolli võitluses ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastu, eelkõige seoses digitaalseid kunstiteoseid puudutavate tehingutega;
36. jälgima käesolevates nõukogu järeldustes esitatud meetmete rakendamist ja tegema viis aastat pärast järelduste vastuvõtmist selle kohta kokkuvõtte.
